Хорхе Луїс Борхес

Чаклун Недоук

Був у Сантьяго один церковний декан, який прагнув навчитися магії. Про чув він, що дон Ільян з Толедо знався на ній куди краще, ніж будь-хто, і подався на пошуки його.

У Толедо декан пішов до дона Ільяна, що саме читав у бічній кімнаті. Той люб'язно зустрів його і попрохав гостя не казати, чого прийшов, поки вони не пообідають. Дон Ільян провів гостя в прохолодну кімнату і сказав, що неабияк радий йому. По обіді декан розповів про мету відвідин і попрохав повчити його магії. Дон Ільян мовив гостеві, атож., мовляв, він — декан, людина шанована і з певним становищем, тому побоюється, що декан може про нього забути. Декан запевнив, що ніколи не забуде його уваги і завжди буде до послуг. Коли залагодили цю справу, дон Ільян докинув: магії можна навчитися усамітненням; взяв його за руку й провів до сусідньої кімнати, де на підлозі було велике заліз не кільце. Перед цим звелів служниці приготувати на вечерю куріпку, але не класти її до печі. поки не скажуть. Вони разом підняли плиту й рушили униз сходами з добре обтесаного каменю; деканові здалося, що вони сходять униз надто довго і ріка Таг уже, певно, над ними. В узніжжі сходів була келія, за нею бібліотека, а далі ніби кабінет з магічним приладдям. Вони почали передивляти ся книжки, а тим часом увійшло двоє людей з листом деканові від єпископа, його дядька; той повідомляв про свою тяжку недугу і просив небожа поспішити, якщо хоче застати його живим. Деканові дуже невчасною видалася ця новина, насамперед через дядькову недугу, та ще тому, що він мусив припинити навчання. Тож черкнув йому кілька вибачливих слів і відіслав через єпископа.

Через три дні до декана прибули люди в жалобі з листом, з якого випливало, що єпископ помер і вибиратимуть наступника і сподіваються з

ласки божої вибрати саме його. Писалося також, аби він не турбувався, що не на місці, ба навіть краще, якщо оберуть за його відсутності.

Ще через десять днів прийшло двоє зброєносців, розкішпо вбраних; вони впали до ніг декана, цілували руки, і вітали його, як єпископа. Коли дон Ільян побачив таке, то неабияк зрадів і подякував богові, що в дім його прийшли добрі звістки. А тоді попросив на вільне місце призначити одного зі своїх синів.

Єпис коп відказав на це, що вирішив поставити деканом свого брата, але бере дона Ільяна під свою опіку і хоче, аби він супроводжував його до Сантьяго.

Вони втрьох подалися до Сантьяго, де їх прийняли з великими почестями. Через півроку прибули до нового єпископа посланці папи, який вручив йому ар хі єпископство Тулузи, залишаючи на його розсуд призначити наступника. Коли дон Ільян дізнався про це, то нагадав йому давню обіцянку і попрохав наставити єпископом свого сина. Архієпископ повідомив, що обіцяв єпископство своєму дядькові, батьковому брату, і запропонував разом з'їздити до Тулузи. Донові Ільяну лишалося тільки погодитись.

Вони втрьох подалися до Тулузи, де їх прийняли з великими почестями й святими відправами. Через два роки до архієпископа прибули папські посланці; папа обдарував його кардинальською шапкою, даючи на власний розсуд призначити наступника. Дон Ільян знову нагадав давню обіцянку і попросив його настановити архієпископом свого сина. Кардинал відповів йому, що вже призначив архієпископом свого дядька, материного брата. Але що поклав собі не обділяти його своєю ласкою, то хоче, аби вони разом подалися до Риму. Донові Ільяну лишалося погодитись. Вони подалися до Риму, де їх прийняли з великими почестями, святими відправами й процесіями. Через чотири роки папа помер, і нашого кардинала обрали замість нього. Коли дон Ільян довідався про це, то поцілував ступні його преосвященства і нагадав давню обіцянку, попросив у нього кардинальську шапку для свого сина.

Папа пригрозив йому в'язницею, мовляв, добре знає, що він чаклун і що в Толедо викладав магію. Нещасний дон Ільян сказав, що хоче повернутися до Іспанії, і попросив якогось харчу на дорогу. Папа знехтував його прохання. Тоді дон Ільян (він дивним чином помолодшав) сказав без найменшого хвилювання:

— Тоді я з'їм куріпку, яку звелів приготувати на сьогоднішню вечерю.

Дон Ільян звелів служниці поставити куріпку в піч. І папа відразу опинився в підземній келії в Толедо простим деканом Сантьяго; і такий був присоромле ний власною невдячністю, що й не знав, як вибачитись. Дон Ільян сказав, що йому досить цієї спроби, відмовився почастувати його куріпкою і провів аж на вулицю, де вкрай люб'язно попрощався з ним і побажав щасливої дороги.